

به نام خدا

مشور عمودیت در تصوف

(گزیده رساله‌های تشریحی)

قابل استفاده برای علاقمندان، دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و
دکترای رشته زبان و ادبیات فارسی

تألیف

حسین شهبازی

ویراستار علمی

دکتر علیرضا معین‌زاده

ویراستار ادبی

ندا حی‌العالم اسگوئی

انتشارات زوآر

سرشناسه	شهبازی، حسین، ۱۳۶۴ -
عنوان قراردادی	الرساله القشیریه. فارسی. برگزیده. شرح
عنوان و نام پدیدآور	منشور عبودیت در تصوف (گزیده رساله قشیریه) قابل استفاده برای علاقمندان، دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکترای رشته زبان و ادبیات فارسی / تالیف حسین شهبازی؛ ویراستار ادبی ندا حی‌العالم اسکوئی.
مشخصات نشر	تهران: زوار، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۵۴۴ ص.
شابک	978-964-401-508-3
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	قشیری، عبدالکریم بن هوازن، ۲۷۶ - ۴۶۵ ق. . الرسالة القشیریه - نقد و تفسیر
موضوع	عرفان -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	تصوف -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	نثر فارسی -- قرن ۵ ق.
شناسه افزوده	حی‌العالم اسکوئی، ندا، ۱۳۶۷ - ویراستار
شناسه افزوده	قشیری، عبدالکریم بن هوازن، ۲۷۶ - ۴۶۵ ق. . الرسالة القشیریه. برگزیده. شرح
رده بندی کنگره	۱۳۹۳ ۵۰۴۲۲۵۴۰۵ / ۲۸۲۶۸۲
رده بندی دیویی	۲۹۷/۸۲
شماره کتابشناسی ملی	۳۵۹۰۹۸۹

ناشر
زوار

- منشور عبودیت در تصوف (گزیده رساله قشیریه) □
- مؤلف: حسین شهبازی □
- ویراستار علمی: دکتر علیرضا معین زاده □
- ویراستار ادبی: ندا حی‌العالم اسکوئی □
- نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۳ □
- شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه □
- تنظیم و صفحه‌آرایی: مریم جهانتاب □
- لیتوگرافی: عالمی □
- نظارت بر چاپ و صحافی: فرناز کریمی □
- چاپ: خاشع □
- صحافی: رثوف □
- شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۱-۵۰۸-۳ □
- قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان □

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، خ ۱۲ فروردین، نبش خ وحید نظری، شماره‌ی ۲۳

تلفن: ۰۲-۶۶۴۶۲۵۰۳ - ۶۶۴۸۳۴۲۳ نمایان: ۶۶۴۸۳۴۲۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیشگفتار مولف
۹	مقدمه
۱۲	پایه و اساس تصوف
۲۱	سماع صوفیان
۲۴	مذمت کسب روزی و اصل توکل صوفیه
۲۷	رهبانیت و زهد گرایی صوفیان
۳۲	خاتقاء محل اجتماع درویشان
۳۴	خرقه و خرقه پوشی
۳۵	سیر تحول تاریخی تصوف
۳۷	دیدگاه شیعه درخصوص کرامات صوفیان و بزرگان تصوف
۴۱	ابوالقاسم قشیری (زندگی، خاستگاه، استادان، اندیشه‌ها، حوادث زندگی، تألیفات و وفات)
۴۳	اندیشه‌های کلامی قشیری
۴۶	آثار و تألیفات ابوالقاسم قشیری
۴۷	ترجمه رساله قشیریه به فارسی
۴۸	کاسنی‌های ترجمه رساله قشیریه
۵۵	بررسی ویژگی‌های زبان شناختی در رساله قشیریه
۵۵	رسم الخط
۵۶	ویژگی‌های آوایی
۵۶	ایدال
۵۷	ادغام
۵۸	حذف
۵۸	واژگان
۵۹	برخی ویژگی‌های نحوی ترجمه رساله قشیریه
۷۳	توالی عناصر جمله در محور همنشینی
۷۵	حذف اجزای جمله

عنوان

صفحه

تکرار	۷۵
کوتاهی جملات	۷۶
مقدمه مصنف	۷۹
باب اول (در بیان اعتقاد این طایفه در مسائل اصول)	۸۳
باب دوم (در ذکر مشایخ این طریقه و آنچه از سیرت و قول ایشان دلیل کند بر تعظیم شریعت)	۹۱
باب سوم (در تفسیر الفاظی که میان این طایفه رود و آنچه از آن مشکل بود)	۱۳۷
باب چهارم (در تقوی)	۱۶۵
باب پنجم (در خاموشی)	۱۶۹
باب ششم (در خوف)	۱۷۵
باب هفتم (اندر توکل)	۱۸۱
باب هشتم (در صبر)	۱۹۱
باب نهم (در رضا)	۱۹۷
باب دهم (در حیا)	۲۰۱
باب یازدهم (در ذکر)	۲۰۵
باب دوازدهم (در غیرت)	۲۱۱
باب سیزدهم (در فقر)	۲۱۷
باب چهاردهم (در تصوف)	۲۲۵
باب پانزدهم (در توحید)	۲۲۹
باب شانزدهم (در احوال این طایفه وقت بیرون شدن از دنیا)	۲۳۵
باب هفدهم (در محبت)	۲۴۳
باب هیجدهم (در سماع)	۲۵۳
باب نوزدهم (در اثبات کرامات اولیاء)	۲۶۷
باب بیستم (آنچه در خواب بدین قوم نمایند)	۲۹۹
شرح و تعلیقات منشور عبودیت در تصوف	۳۱۱
تحقیق در اصطلاحات عرفانی رساله قشیریه	۴۷۷
تحقیق و شرح ابیات عربی ترجمه رساله قشیریه	۵۰۵
فهرست اصطلاحات عرفانی	۵۲۷
فهرست اشخاص و رجال	۵۳۱
فهرست منابع	۵۳۵

پیشگفتار مؤلف

با توجه به اینکه حوزه ادبیات تعلیمی و عرفانی، یکی از مهمترین موضوعات در گستره وسیع زبان و ادبیات فارسی می باشد. ترجمه رساله قشیریه اثری متعلق به نیمه دوم قرن پنجم است. این کتاب را قشیری در بین سال های ۴۳۷ تا ۴۳۸ ه.ق به رشته تحریر درآورده و از آثار ارزنده ای است که زبان، محتوا و شیوه بیان و تدوین آن بر آثار بسیاری از نوع آن تاثیر بسیار داشته است. ترجمه رساله قشیریه متعلق به یکی از مریدان قشیری به نام ابوعلی حسن بن احمد عثمانی بوده که آن را در نیمه دوم قرن پنجم ترجمه کرده است. این ترجمه به سیاق و سبک نثر مرسل و ساده نوشته شده است. در صد واژگان عربی آن نسبت به آثار دوره ترجمه آن کمتر و جملات آن کوتاه و شیوه آن به ایجاز گرایش دارد. موسیقی متن آن طبیعی است. معادل های واژگانی فارسی ارزشمند و رسا برای برخی اصطلاحات عرفانی در آن قابل توجه است.

بعد از آن که شرح کامل بر ترجمه رساله قشیریه نگاشته و توسط انتشارات زوار چاپ شد. با سفارش دوستان و تأکید ایشان بر ضرورت تألیف گزیده ترجمه رساله قشیریه، برای استفاده دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکترای رشته زبان و ادبیات فارسی که تا به حال منبع مشخصی برای این کتاب معرفی نشده بود. بر خود فرض دانستم که گزیده این

شرح را در ۲۰ باب تهیه کرده و برای طالبان راستین علم و دانش عرضه نمایم. علاوه بر دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکترا، علاقمندان به متون عرفانی و تصوف نیز می‌توانند از مطالب این کتاب استفاده کنند. از لحاظ محتوایی، سعی شده است علاوه بر شرح لغات، اصطلاحات، جملات، ابیات عربی، فنون ادبی، اشخاص و بزرگان تصوف، به واکاوی مسائل کلامی رساله قشیریه، به عنوان مهمترین کتاب اشاعره در بیان مباحث کلامی و علم اصول در قرن پنج هجری بپردازیم. مسائلی همچون رؤیت خداوند با چشمان سر، نظریه کسب اشاعره، مباحث توحیدی مورد بحث در مذهب اشاعره و شیعه، مسائل مربوط به جبر و اختیار، عصمت انبیاء و سایر اندیشه های قشیری به عنوان امام جماعت شهر نیشابور و مروج اندیشه های ابوالحسن اشعری که در جای متناسب آن، شرح و مورد نقد قرار داده شده است. از سایر موضوعات که در این کتاب و حتی ادبیات تعلیمی بدان توجه نشده، بررسی بدعت ها و انحرافات صوفیان افراطی می باشد که بدعت های همچون، رهبانیت، مذمت کسب روزی، بدعت خانقاه در مقابل مسجد، سماع و رقص و پایکوبی صوفیان و ... که در مقابله با آراء و منابع شیعه اثنا عشریه، دارای تناقض و تضاد می باشد، بررسی و توضیح داده شده است. نسخه اصلی در کار ما، همان نسخه ترجمه فارسی رساله قشیریه که توسط ابوعلی عثمانی از عربی به فارسی برگردانده شده و با تصحیح و استدراکات استاد بدیع الزمان فروزانفر و توسط انتشارات علمی و فرهنگی به چاپ رسیده، استفاده شده است. در برخی موارد تصحیحی از نسخه مهدی محبتی که سال ۱۳۹۱ ترجمه رساله قشیریه را تصحیح نموده و حاشیه هایی بر آن نوشته اند، نیز استفاده کرده ایم. در خصوص ارجاعات متن عربی رساله قشیریه، نسخه جدید عربی به نام (الرسالة القشیریه) توسط انتشارات سخن، در سال ۱۳۹۲ به چاپ رسید و توسط دکتر میرباقری فرد و زهره نجفی تصحیح شده است، استفاده نموده ایم.

والسلام علی من اتبع الهدی

حسین شهبازی، تبریز

تیرماه ۱۳۹۳ هجری شمسی